

09.

Jak komunikovat s ohroženým dítětem?

„Byla jedna učitelka, která i když byla tvrdá, měla můj respekt. Měla prostě přirozenou autoritu. Jednou jsem jí hodila inkoust do kafe, ale hned jsem jí to šla říct, aby to nevy-pila. Ale svěřit bych se jí nedokázala. Ve škole nebyl nikdo, u koho by mě napadlo se mu jít svěřit. Možná nebyla ani taková osvěta, že by mě napadlo se jít svěřit. Moje první paní učitelka byla jako můj táta. Když jsem přišla s tím, že něčemu nerozumím, řekla, ať si to prostě přečtu znovu.“ Stáňa (33 let)

Ať už pedagogové, sociální pracovníci, nebo kdokoli, kdo pracuje s dětmi, by měli umět být vnímaví k rizikovým znakům špatného zacházení s dětmi a měli by být schopni s dítětem citlivě o svých pozorováních mluvit.

V kompetencích pedagogických pracovníků není situaci vyhodnocovat, stanovovat postup nebo plánovat kroky k řešení, ale ohrožené dítě „zachytit“ a nabídnout mu, případně jeho rodině, pomoc v podobě nabídky kontaktování poradenského pracovníka školy, externího poradenského pracoviště nebo sociální služby.

? Jak se mohu dozvědět o ohrožení dítěte?

Pozorováním chování a celkového fyzického stavu dítěte.

Zranění dítěte si můžeme všimnout např. při převlékání, u menších dětí při pomáhání s osobní hygienou, na výletě či na škole v přírodě. Upozornit nás může chování dítěte během přestávek, vyučování či během výletů. Dále můžeme postřehnout špatné chování rodiče k dítěti např. při jeho vyzvedávání ze školy, v případě sociálních pracovníků při návštěvě v rodinném prostředí dítěte nebo v pobytové službě.

Rozhovorem s dítětem nebo jeho spolužáky a kamarády.

Mohou nastat dvě situace: 1. dítě chce samo od sebe o situaci hovořit; 2. je zde podezření na ohrožení a rozhovor je potřeba provést za účelem získání více informací. V obou případech je důležité najít vhodné klidné místo, kde bude rozhovor veden, a pokud nám to situace umožňuje, vyhradit si dostatek času. V případech domácího násilí vedeme rozhovor s rodičem – obětí.

Co by mělo v rozhovoru zaznít:

- Je dobře, že chce dítě o situaci mluvit a někomu se svěřilo.
- Dítě nemůže situaci zastavit samo, a proto je důležité, že o ní někomu řeklo.
- Za násilí je zodpovědný ten, kdo se ho dopouští, nikdy to není vina oběti.

Podporující slova a věty, které můžete použít:

- Jsem rád/a, že o tom mluvíš.
- Jsi velmi statečný/á, že o tom otevřeně mluvíš.
- Je mi líto, co se ti stalo / co jsi zažil/a.
- Máš právo na svoje pocity.
- Není to tvoje chyba.
- Jsem tu od toho abych tě podpořil/a.
- Tím, že o tom mluvíš, můžeš pomoci i mámě/tátovi/sourozencům.
- Nejsi v tom sám/sama, takové věci se staly i jiným dětem.

Pokud cítíte, že rozhovor je pro dítě nepříjemný, je možné využít i jiných metod, např. nabídnout mu, aby se zkusilo vyjádřit písemně. Opět je zde důležitá podpora, kdy můžete využít stejné podpůrné věty jako při rozhovoru.

Co dělat

Pokud s vámi chce dítě mluvit, udělejte si čas a najděte prostředí, kde budete mít klid a nebudete vyrušováni.

Naslouchejte a nechte ho/jí vysvětlit, co se děje nebo dělo vlastními slovy.

Ujistěte dítě, že jeho/její emoce (či jejich absence) jsou v pořádku.

Ujistěte dítě, že je v pořádku, že s vámi chce mluvit, a obecně dítě ujistěte, že nikdo nemá nikomu ubližovat.

Reagujte klidně a věcně. I když je příběh, který vám dítě vypráví, obtížný, je důležité působit klidně a vyjadřovat podporu.

Respektujte soukromí dítěte, jeho/její tělesnou integritu a důstojnost.

Zeptejte se dítěte, jestli se cítí doma v bezpečí. Pokud sdělí, že ne, považujte toto sdělení za bezprostřední ohrožení dítěte.

Omezte počet lidí, se kterými sdílíte informace – oslovte pracovníka, jehož úkolem je koordinace ochrany dětí (je-li tato pozice na pracovišti zřízena). Hlavním kritériem sdílení informací je nejlepší zájem dítěte – tzn. informace je třeba sdílet proto, aby mohla být dítěti poskytnuta adekvátní podpora, nikoliv proto, že některý z pracovníků potřebuje zmírnit svou úzkost či nejistotu.

Vysvětlete dítěti, že musíte informace o jeho ohrožení předat dalším odborníkům, aby mu bylo možné pomoci.

Vysvětlete dítěti, co se bude dít dál.

Pravdivě odpovězte na všechny otázky, které vám dítě položí (pokud znáte odpovědi).

Dětem vystaveným domácímu násilí můžeme pomoci zajistit bezpečí tím, že společně s nimi vypracujeme bezpečnostní plán.

Co nedělat

Neslibujte dítěti mlčenlivost dříve, než s vámi bude mluvit (je možné, že zjištěné informace budete muset nahlásit dále).

Netlačte na dítě, nesnažte se zjišťovat podrobnosti nebo zajišťovat důkazy.

Nekritizujte rodiče / pečující osobu, byť by z vyprávění dítěte vyplývalo, že jeho/její chování je zavrženíhodné.

Neslibujte dítěti, že se jeho situace bezprostředně zlepší. Následné kroky mohou být pro dítě zátěžové.

Neнавádějte dítě k tomu, aby se samo postavilo nevhodnému chování rodiče / pečující osoby.

Nekonfrontujte se zjištěnými informacemi rodiče / pečující osoby, může to dítěti způsobit větší újmu.

Nenuťte dítě se svlékat.